

рішень, формування висновків та ін. за умови врахування керівником клубу психолого-педагогічних особливостей цільової групи, сформованих суб'єкт-суб'єктних відносин на рівні співробітництва в межах клубу та наявності у лідерів (керівників) клубу – фахових знань та економічного і критичного мислення.

Література

1. Чеботарьова Л. І. Економічне виховання та освіта старшокласників у процесі вивчення предметів шкільного освітнього компоненту: Дис... канд. пед. наук: 13.00.07 / АПН України; Інститут проблем виховання АПН України. - К., 2002. – 217 арк.
2. Власна справа (Основи малого бізнесу) [Текст]: [Навч. посіб. для учнів ст. кл.] / Г. О. Горленко, Т. Г. Гільберг, Г. В. Думанська та ін. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2003 – Ч. 1. – 2003. – 163 с.
3. Петрова І. В. Організація культурно-дозвільної діяльності у клубах країн Західної Європи та США: Автореф. дис. канд. пед. наук. – К., 2000. – 20 с.
4. Рекомендации Парламента и Совета Европы от 18 декабря 2006 г. о ключевых компетенциях обучения в течение жизни (2006/962/ЕС) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://adukatar.net/klyuchevy-e-kompetentsii-dlya-obucheniya-v-techenie-vsej-zhizni/> – Назва с титул. екр. (дата зверт. 25.06.2013)
5. Шкільна академія підприємництва 2 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://sae-ukraine.org.ua/ua/about_project/ – Назва с титул. екр. (дата зверт. 25.06.2013)

E-mail: krlesya@ukr.net

УДК 378.016 : 796 – 051

Лисенко Л. Л.

Чернігівський національний
педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка
Чернігів, Україна

РЕАЛІЗАЦІЯ ТВОРЧОГО ПІДХОДУ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Стаття присвячена визначенню важливості активізації творчих компонентів в навчальній діяльності майбутніх вчителів фізичної культури з метою покращення продуктивності освітнього процесу та цілеспрямованого формування у студентів здатності до креативно-інноваційної діяльності. Обґрунтовано технологію викладання дисципліни теорія і методика фізичного виховання, яка побудована на системному вибірково-варіативному підході.

Ключові слова: майбутні вчителі фізичної культури, креативно-інноваційна діяльність, теорія і методика фізичного виховання, творчий підхід.

Лысенко Л. Л. Реализация творческого подхода к изучению теории и методики физического воспитания будущими учителями физической культуры. Статья посвящена определению важности активизации творческих компонентов в учебной деятельности будущих учителей физической культуры с целью улучшения производительности образовательного процесса и целенаправленного формирования у студентов способности к креативно-инновационной деятельности. Обоснована технология преподавания дисциплины теория и методика физического воспитания, построенная на системном избирательно-вариативном подходе.

Ключевые слова: будущие учителя физической культуры, креативно-инновационная деятельность, теория и методика физического воспитания, творческий подход.

Lysenko L. L. Implementation of creative approach to studying the theory and methodology of physical education by future teachers of physical education. This article is devoted to the importance of enhancing the creative component in the education of future teachers of physical education in order to improve the performance of the educational process and purposeful formation of the students' ability to the creative and innovative activities. The technology of teaching, theory and methodology of physical education, based on the system selective approach of variability, are proved.

Keywords: future teachers of physical education, creative and innovative activities, theory and methodology of physical education, creative approach.

Актуальність проблеми. Зміст професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури визначається сучасними вимогами суспільства до формування спеціаліста який має: гуманістичну позицію [1, 5]; розвинуте педагогічне і науково-педагогічне дослідницько-інноваційне мислення [1, 8]; здатність оперативно реагувати на зміни, що відбуваються у суспільстві (інноваційний стиль мислення, інноваційна культура, здатність до інноваційної діяльності) [1, 3, 6, 9]; здатність до креативно-інноваційної діяльності (КІД) [2, 3, 9]; готовність до саморозвитку і професійно-особистісної самореалізації [5, 6, 8].

Сучасні вимоги до якості професійної готовності фахівців у галузі фізичної культури і спорту потребують оновлення змісту і організації процесу засвоєння профілюючих дисциплін теоретичного циклу, творчого засвоєння студентами навчальної інформації і видобутку знань у процесі розв'язування системи навчальних проблем і проблемних ситуацій. Новими завданнями процесу навчання є не придбання великої кількості окремих знань, вмінь та

навичок, а навчання студентів мислити та сформувати певну систему поглядів, що є невід'ємним умінням сучасної людини. Як показує практика, в більшості випадків передача готових знань не завжди спонукає студентів до здатності виявляти і аналізувати проблеми і визначати самостійно шляхи їх вирішення. Тому актуальним є навчити майбутніх вчителів фізичної культури здобувати новизну знань і сформувати здатність реалізувати цю новизну знань в реальних технологіях.

На наш погляд, одним із шляхів і резервів підвищення якості готовності майбутніх фахівців може бути впровадження творчих підходів до побудови освітнього процесу студентів у системі їх професійної підготовки, або як наголошує С. Д. Неверкович, організація творчо-перетворюючої учбової діяльності студентів на науковій основі.

Метою дослідження є обґрунтування технології вивчення дисципліни теорія і методика фізичного виховання майбутніми вчителями фізичної культури, яка побудована на **системному вибірково-варіативному підході** для цілеспрямованого формування у них здатності до креативно-інноваційної діяльності.

Виклад основного матеріалу. У динамічних соціально-професійних умовах все більшого значення набуває здатність фахівця реалізувати себе в конкретній практичній діяльності. Сучасна дійсність вимагає випускників, які вміють творчо мислити, самостійно здобувати знання, володіють методологією і способами навчально-пізнавальної діяльності, здатні до креативно-інноваційної діяльності (КІД вчителя фізичної культури – процес проектування педагогічних впливів та характер впровадження їх в практику) [3].

Формування висококваліфікованого вчителя фізичної культури неможливо без змін в технології підготовки та методиці викладання дисципліни – теорія і методика фізичного виховання (ТіМФВ), однією з задач якої є набуття майбутніми вчителями вміння інтегрувати знання, які отримані у суміжних дисциплінах. ТіМФВ спирається на біологічний, соціальний, психолого-педагогічний та спортивно-педагогічний фундамент і має функцію навчити як управляти пристосуванням організму людини до впливів фізичних вправ та педагогічних дій вчителя або тренера [4, 6].

Щоб майбутні вчителі фізичної культури були професіоналами своєї справи і мали творче ставлення до праці, під час викладання ТіМФВ, ми вважаємо за необхідне спрямовувати свою увагу на

підготовку студентів до самоосвіти, розвиток у них інтересу до навчання, пізнавальних потреб, формування вмінь та навичок самостійної розумової праці.

Блок-схема технології вивчення дисципліни ТіМФВ майбутніми вчителями фізичної культури представлена на рис.1.

Цілісність даної технології забезпечується *системоутворюючим фактором* – формуванням у студентів здатності до креативно-інноваційної діяльності.

Концепція організації вивчення ТіМФВ майбутніми вчителями фізичної культури спирається на творчо-продуктивний діяльнісний підхід у здобутті знань студентами, творчому використанні дидактичного арсеналу педагогічних впливів викладачем та співтворчості в навчальному процесі. Провідною ідеєю є формування здатності студентів до креативно-інноваційної діяльності.

Керівними положеннями до реалізації даної технології є такі принципи: гуманізації; єдності навчання – дослідження – діяльності; співробітництва і співтворчості; індивідуалізації; активності та саморозвитку.

Змістова складова технології вивчення дисципліни ТіМФВ майбутніми вчителями фізичної культури визначається програмою даної дисципліни, в якій відображено її зміст, загальні питання організації і контролю. ТіМФВ як наукова і навчальна дисципліна формує систему фундаментальних знань, що визначають професійну діяльність в галузі фізичного виховання. Знання вчителем даної дисципліни є провідною умовою розвитку його педагогічного мислення, творчого розв'язання проблем фізичного виховання, дозволяє йому засвоювати нові відомості, критично сприймати ті чи інші теоретичні положення і практичні дії, створювати основу для особистої педагогічної творчості [7].

На нашу думку, дисципліна ТіМФВ має бути спрямована на формування у майбутніх вчителів фізичної культури здатності до проектування, конструювання і перетворювання окремих складових педагогічної діяльності; вміння моделювати педагогічні впливи для вирішення різноманітних задач уроку фізичної культури. Необхідно переглянути зміст і методи її викладання для успішного формування креативно-інноваційної діяльності майбутнього вчителя фізичної культури.

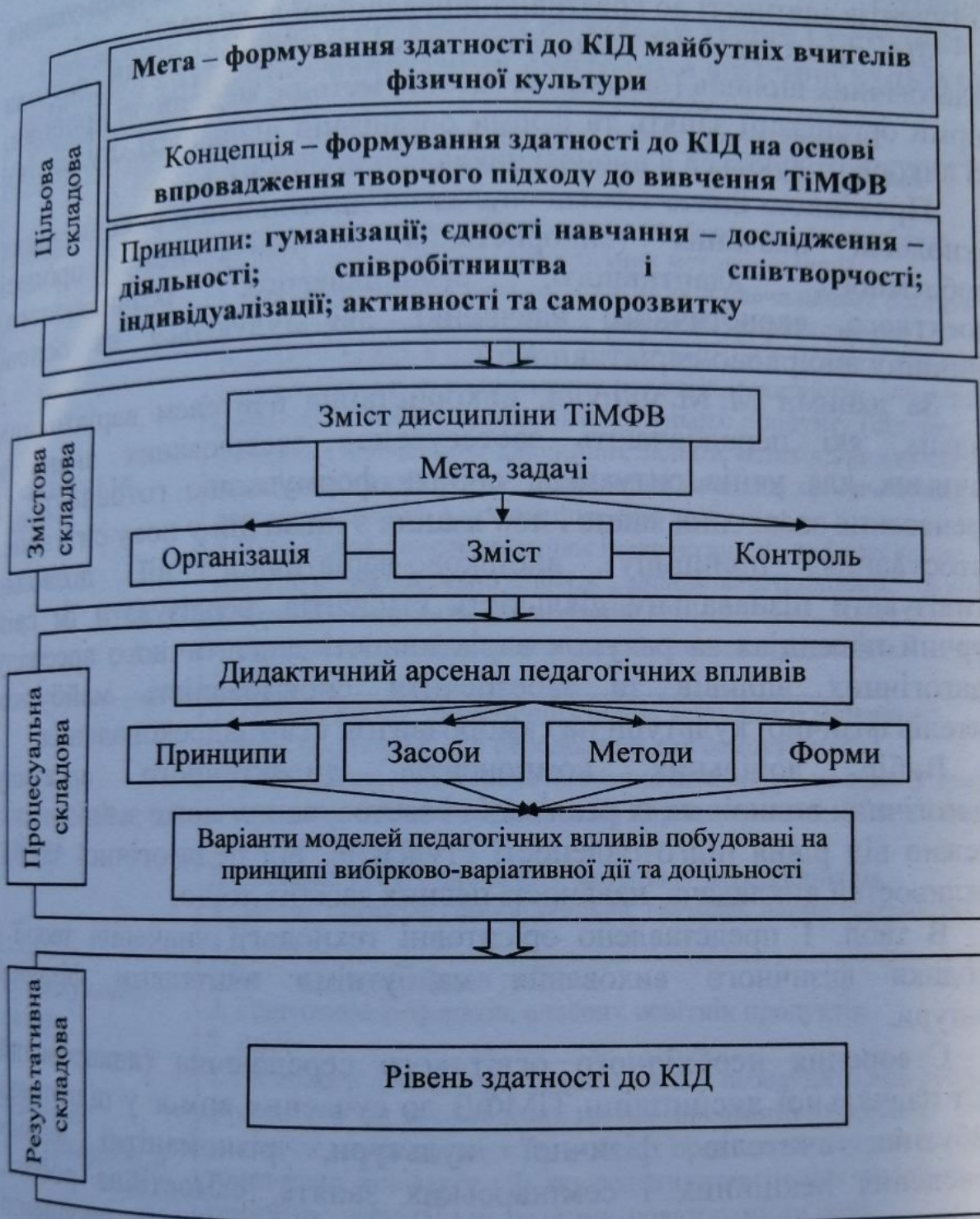


Рис 1. Блок-схема технології вивчення дисципліни ТіМФВ майбутніми вчителями фізичної культури

Як зазначає А. В. Хуторський, ефективно управляти науково-дослідною діяльністю і розвивати дослідницькі якості особистості можливо з опорою не на алгоритмічні, а на евристичні засоби [8]. Відповідно до цього відбувається зміна вектору підготовки майбутніх вчителів фізичної культури з нормативно-регламентованого на творчий, що передбачає перенесення акценту з передавання знань про

способи традиційного вирішення професійних завдань на формування у студентів здатності до креативно-інноваційної діяльності.

До процесуальної складової належить дидактичний арсенал педагогічних впливів (принципи, засоби, методи, методичні прийоми, форми організації занять та форми організації діяльності студентів), які використовуються в процесі викладання ТiМФВ.

Провідною ідеєю викладання даної дисципліни є використання технологій навчання (використання в навчальному процесі проблемного, адаптивного, різнорівневого, розвиваючого, проектного, евристичного навчання), які будуються на основі принципу вибірково-варіативної дії.

За даними М. М. Фіцули, використання вчителем варіативних завдань, які передбачають застосування засвоєваних знань в значимих для учнів ситуаціях, сприяє формуванню готовності до перенесення засвоєних знань і пов'язаних з ними дій у нову ситуацію. Застосування принципу вибірково-варіативної дії дозволяє активізувати пізнавальну діяльність студентів, реалізувати їм свій творчий потенціал за рахунок варіативності дидактичного арсеналу педагогічних впливів та забезпечити спрямованість майбутніх вчителів фізичної культури на саморозвиток і самовдосконалення.

Вибір доцільних компонентів дидактичного арсеналу педагогічних впливів та їх реалізація і застосування може змінюватись залежно від рівня підготовленості студентів, від педагогічної задачі, можливостей викладача, наявності певних засобів тощо.

В табл. 1 представлено орієнтовні технології вивчення теорії і методики фізичного виховання майбутніми вчителями фізичної культури.

Створення необхідного освітнього середовища (адаптований зміст навчальної дисципліни ТiМФВ до сучасних вимог у підготовці майбутніх вчителів фізичної культури, різноманітні форми проведення лекційних і семінарських занять, самостійна робота, дослідницька діяльність, творчі та практичні роботи, проблемні завдання, професійна спрямованість знань та інше) є важливою умовою активізації творчої діяльності студентів і підготовки їх до майбутньої креативно-інноваційної діяльності.

Важливою умовою є гармонійне поєднання всіх форм організації занять з ТiМФВ, спрямованих на творче мислення студентів – студент шукає власне розв'язання проблеми, вміє по-новому підійти до її вирішення, вміє бачити нові проблеми, здатен висловити ідеї, має оригінальність мислення.

Таблиця 1

**Орієнтовні технології організації вивчення теорія і методика
фізичного виховання майбутніми вчителями фізичної культури**

Форми організації занять	<i>Творчі підходи (варіанти моделей педагогічних впливів)</i>
Лекція	1. Традиційна (вступна, інформаційна, заключна, оглядова). 2. Нетрадиційна (проблемна лекція, лекція із заздалегідь запланованими помилками, лекція-конференція, лекція-бесіда, лекція з використанням евристичних методів та інші).
Семінарське заняття	1. Технології дослідницької діяльності в навчальному процесі – конспектування першоджерел; реферати; впровадження творчих завдань в навчальні дисципліни; розробка та захист індивідуальних та колективних проектів, технологій, заходів; розробка та захист особистого освітнього продукту (під час засвоєння навчальних дисциплін, заліків, іспитів); розробка та аналіз конспектів уроку; проведення та аналіз хронометражу уроку; вирішення педагогічних ситуацій. 2. Технології з використанням інтерактивних, рефлексивних методів („рефлексивна мішень”, „ланцюжок побажань” та інші). 3. Рішення педагогічних ситуацій. 4. Проведення семінарських занять самими студентами. 5. Інші.
Самостійна робота	1. Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу: пошук відповідей, що передбачені для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; опрацювання основних понять за темою та інше. 2. Систематизація вивченого матеріалу перед іспитом. 3. Метод проектів (індивідуальна, групова, парна діяльність). 4. Інші.
Індивідуальна робота	1. Виконання курсових робіт. 2. Підготовка рефератів, власних освітніх продуктів. 3. Інші.
Науково-дослідна робота	1. Технології дослідницької діяльності у позааудиторній роботі: наукові гуртки та проблемні групи; предметні олімпіади; конкурси на кращу наукову роботу; проведення студентських тематичних конференцій; проведення тематичних наукових семінарів; дискусії з педагогами-новаторами та інші.
Педагогічна практика	1. Технології дослідницької діяльності у період проходження педагогічної практики: аналіз передового досвіду вчителя; вирішення різноманітних дослідницьких завдань (характеристика рухового режиму учнів; діагностика та аналіз рівня розвитку рухових якостей; розробка кількох варіантів планів конспектів проведення нестандартних уроків з наступним колективним обговоренням; педагогічний аналіз уроків фізичної культури, проведений іншими студентами з використанням інтерактивних та рефлексивних методів оцінювання); методичні розробки до уроку фізичної культури та інші.

Одним з методів, який забезпечує активність студентів, а також самостійність їхнього мислення, є евристичний метод навчання. Головною метою і характеристикою евристичного навчання є створення студентами особистих освітніх продуктів у процесі вивчення предметів і вибудовування індивідуальних освітніх траєкторій у кожній з освітніх галузей [8].

Використання нами в процесі вивчення предмета ТіМФВ розробки та захисту індивідуальних, колективних проектів; розробки та захисту особистого освітнього продукту (як під час засвоєння дисципліни, так і під час складання заліків, іспитів); залучення студентів до виготовлення і створення дидактичного арсеналу засобів, технологій, проектів на основі концепції колективних творчих справ, свідчить про дієвий шляхи вирішення даної проблеми в підготовці кожного студента до креативно-інноваційної діяльності.

Поєднання креативності та інноваційності на основі здобутих ключових компетенцій, сформованих вмінь та навичок, елементів професійної діяльності вчителя фізичної культури, на наш погляд, буде сприяти успішному, ефективному й майстерному прогресуванню професійної діяльності вчителя.

Висновки. Визначено, що для формування висококваліфікованого, компетентного вчителя фізичної культури необхідні зміни в технології його навчання, коли наголос робиться не на запам'ятовуванні великого обсягу загальних і спеціальних відомостей і механічного засвоєння навичок, а на реалізацію творчого потенціалу кожного студента, формування його здатності вирішувати нестандартні завдання і проблеми, вміння проектувати педагогічні впливи та впроваджувати їх в практику, тобто перспективним напрямком в підготовці майбутніх вчителів фізичної культури є формування у них здатності до пошукової, реконструктивної, конструктивної, креативної та взагалі креативно-інноваційної діяльності. Для цього слід майстерно і творчо використовувати різноманітні методи, прийоми, форми, засоби діяльності, тобто варіанти моделей педагогічних впливів побудовані на принципі вибірково-варіативної дії та доцільності для цілеспрямованого формування у майбутніх вчителів фізичної культури здатності до креативно-інноваційної діяльності.

Література

1. Біла книга національної освіти України / Акад. пед. наук України; за ред. В. Г. Кременя. – К., 2009. – 376 с.

2. Горбунов А. П. О новых задачах и приоритетах развития ПГЛУ на 2012/2013 учебный год в качестве формирующегося креативного инновационного университета – как университета, не только открывающего, но и преобразующего мир, Пятигорск 2012. – Режим доступа: www.pglu.ru/.../o-zadachah-2012-2013.pdf.
3. Лисенко Л. Л. Перспективы формування у майбутніх вчителів фізичної культури здатності до креативно-інноваційної діяльності / Л. Л. Лисенко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 / За ред. Г. М. Арзютова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013, Том 1. – Випуск 7 (33). – С. 467-472.
4. Лысенко Л. Л. Дидактические условия активизации творческой деятельности будущих учителей физической культуры в процессе изучения теории и методики физического воспитания / Л. Л. Лысенко // Актуальные проблемы физической культуры и спорта : сборник научных статей. Выпуск 4 / Чуваш. гос. пед. ун-т; под ред. Г. Л. Драндрова. – Чебоксары : Чуваш. гос. пед. ун-т, 2013. – С. 562-566.
5. Національна доповідь про стан та перспективи розвитку освіти в Україні // НАПН України; за заг. ред. В. Г. Кременя. – К. : Пед. думка, 2011. – 304 с.
6. Огієнко М. М. Формування науково-педагогічного світогляду особистості як основи професійної підготовки фахівців в галузі фізичної культури та спорту / М. М. Огієнко // Вісник ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка. – Чернігів: ЧНПУ, 2011. – № 86 (том 2) – С. 398-403.
7. Худолій О. М. Загальні основи теорії та методики фізичного виховання : навч. посібник / О. М. Худолей. – Харків: „ОВС”, 2007. – 406 с.
8. Хуторской А. В. Дидактическая эвристика. Теория и технология креативного обучения / А. В. Хуторской. – М.: Изд-во МГУ, 2003. – 416 с.
9. Цедринский А. Д. Инновационно-креативная подготовка педагога в динамике его профессионального становления : дис. д-ра пед. наук : 13.00.08 – теория и методика профессионального образования / А. Д. Цедринский. – Краснодар, 2009. – 47 с.

E-mail: llysenko@mail.ru

УДК 159.923

Макаричева А. А.

Таврический национальный университет имени В. И. Вернадского
Симферополь, Украина

ПСИХИЧЕСКОЕ ЗДОРОВЬЕ СТУДЕНТОВ: КРИТЕРИИ И ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ

В статье предпринята попытка проанализировать определение и содержание понятия «психическое здоровье», сформулировать основные критерии психического здоровья и изучить подходы к его оценке у студентов высших учебных заведений.